

Zvērinātu advokātu biroja "CersJurkāns" klientam nozīmīgs Senāta spriedums tiesvedībā par publisko tiesību līguma izpildes pienākumu

2023. gada 28. februārī Senāta Administratīvo lietu departaments pasludināja spriedumu lietā par publisko tiesību līgumu atbilstību tiesību normām, spēkā esamību, grozīšanu un izpildes pareizību. Tādējādi ar Zvērinātu advokātu biroja "CersJurkāns" klientam – atvasinātai publiskai personai – būtisku uzvaru noslēgusies tiesvedība administratīvajā lietā, kas uzsākta jau 2016. gadā.

Pieteicēja ilgstošā laika posmā bija noslēgusi vairākas vienošanās ar publisko personu, paredzot hidrobūves nojaukšanas izmaksu segšanu no privātpersonas finanšu līdzekļiem. Nojaukamā hidrobūve piederēja publiskai personai, bet tika nojaukta privātpersonas interesēs, lai tā šajā pašā teritorijā varētu uzbūvēt savu termināli kravu pārkraušanai.

Ja pieteikums tiktu apmierinātu, pieteicēja atbrīvotos no pielīgtajām saistībām, tajā skaitā atlīdzināt hidrobūves nojaukšanas izmaksas un nodrošināt noteiktu kravu apgrozījumu savā terminālī. Kopumā privātpersonas ieguvums, pilnībā atkāpjoties no pielīgto saistību izpildes, varētu būt vismaz 15 miljoni eiro, savukārt publisko tiesību persona būtu par saviem līdzekļiem nojaukusi tai piederošu hidrobūvi, ko varēja iznomāt vai citādi izmantot savā darbībā.

Pieteikuma pamatā bija viedoklis, ka privātpersonai nav jāpilda uzņemtās saistības un tās ir uzskatāmas par netaisnīgām tādēļ, ka tās ir privātpersonai apgrūtināšas un neizdevīgas, jo ir iestājušies dažādi apstākļi, galvenokārt ģeopolitiski, kuru rezultātā privātpersonai savā terminālī nav izdevies nodrošināt prognozēto kravu apjomu.

Visu trīs instanču tiesas noraidīja privātpersonas pieteikumu, jo privātpersona nevar nezināt, ka jebkura komercdarbība ir saistīta ar dažādiem riskiem, un komersanta spēja tos prognozēt un vadīt ir paša komersanta zināšanu, pieredzes un attieksmes jautājums. Komersantam, iesaistoties līgumattiecībās, bija jāapsver iespējamie riski, jo ir pašsaprotami, ka komercdarbību, kas saistīta ar kravu pārvadāšanu un starptautiskiem darījumiem, var ietekmēt gan ģeopolitiskā situācija, gan citu apstākļu dēļ radītas tirgus situācijas izmaiņas. Nav pamata uzskatīt, ka privātpersona, iesaistoties šādās līgumattiecībās, varēja saprātīgi sagaidīt, ka ekonomiskā un ģeopolitiskā situācija pasaulē paliks nemainīga.

Faktiski tiesa ir konstatējusi, ka gan publisko tiesību līgumu, gan privāttiesisku līgumu gadījumā tas vien, ka vēlāk ir iestājušies apstākļi, kas apgrūtina saistību izpildi, nenozīmē, ka šie apstākļi ir jāvērtē kā tādi, kuru dēļ būtu pamats atsvabināt parādnieku no līguma saistībām. Būtiski ir tas, vai šķērslis, kura dēļ līguma izpilde pieteicējas ieskatā bija kļuvusi apgrūtināta, bija tāds, kura iestāšanās risku pusēm saprātīgi būtu vajadzējis pieļaut, jau līgumu slēdzot.

Spriedums ir stājies likumīgā spēkā un nav pārsūdzams. Spriedumā ietvertas vairākas vērtīgas tiesas atziņas dažādos tiesību jautājumos, t.sk., saistībā ar publisko tiesību līgumu atbilstību tiesību normām, šādu līgumu spēkā esamību, grozīšanu un izpildes pareizību.

Publisko personu šajā tiesvedībā pārstāvēja Zvērinātu advokātu biroja "CersJurkāns" partneris, zvērināts advokāts Olavs Cers sadarbībā ar zvērinātu advokātu Benno Butuli.